

IRAK VE SURİYE TÜRKMENLERİNİN SAVAŞTA VE BARIŞTA SİYASİ VE KÜLTÜREL MESELELERİ SEMPOZYUMU

*Irak ve Suriye
Türkmenlerinin Savaşta ve
Barışta Siyasi ve Kültürel
Meseleleri Sempozyumu, 11
Mayıs 2016 Çarşamba günü
saat 9.30-15.50 arasında,
Türk Tarih Kurumu,
A.Ü.KAMMER, A.Ü.OTAM,
ORSAM işbirliğinde, Türk
Tarih Kurumu Konferans
Salonu'nda gerçekleşti*

11 Mayıs 2016 Çarşamba günü, Türk Tarih Kurumu, Ankara Üniversitesi KAMMER Merkezi, Ankara Üniversitesi OTAM Merkezi ve ORSAM işbirliğinde Türk Tarih Kurumu'nda "Irak ve Suriye Türkmenlerinin Savaşta ve Barışta Siyasi ve Kültürel Meseleleri" hakkında bir sempozyum gerçekleştirildi. Sempozyum KAMMER Müdürü Prof. Dr. Neşe Özden, OTAM Müdürü Prof. Dr. Üçler Bulduk, ORSAM Başkanı Doç. Dr. Şaban Kardaş, Suriye Türkmen Meclisi Başkanı Abdurrahman Mustafa, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Abdülkadir Güner, Türk Tarih Kurumu Başkanı Prof. Dr. Refik Turan ve Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Erkan İbiş'in açılış konuşmalarıyla başladı. Sempozyum iki oturum şeklinde gerçekleşti. İlk oturumda siyasi konular ele alınırken, ikinci oturumda kültürel meselelere değinildi. Sempozyum değerlendirme bölümü ile sona erdi.

IRAK VE SURİYE TÜRKMENLERİNİN SAVAŞTA VE BARIŞTA SİYASİ VE KÜLTÜREL MESELELERİ SEMPOZYUMU

Sempozyumun açılış konuşmalarını yapan, Ankara Üniversitesi Rektörü Prof.Dr.Erkan İbiş, Türk Tarih Kurumu Başkanı Prof.Dr.Refik Turan, A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dekanı Prof.Dr.Abdülkadir Gürer, Suriye Türkmen Meclisi Başkanı Abdurrahman Mustafa, Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM) Başkanı Doç.Dr.Şaban Kardeş, A.Ü.Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi (OTAM) Müdürü Prof.Dr.Üçler Bulduk ve A.Ü.Karşılaştırmalı Medeniyet ve Barış Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi (KAMMER) Müdürü Prof.Dr.Neşe Özden; sempozyumun, Suriye ve Irak'taki gelişmeleri tarihten günümüze yansımalarıyla ve birbirleriyle kıyaslama imkanı da sunmak suretiyle aynı anda değerlendirdiğini vurgulayarak sempozyum süresince ele alınan konuların ve çözüm odaklı önerilerin taşıdığı öneme dikkat çektiler.

Siyasi meselelerin ele alındığı sabah oturumu, Türk Tarih Kurumu Bilim Kurulu üyesi Prof.Dr.Ibrahim Ethem Atnur'un başkanlığında toplandı. İlk konuşmacı olan, ORSAM danışmanı ve mevcut Sempozyumun oluşumunda büyük katkı sağlayan Habib HÜRMÜZLÜ, “*Irak Yasalarında Türkmenler ve Yaşadıkları Sorunlar (Turkmen in Iraqi Constitution and Their Problems)*” başlıklı bildirisinde, Irak'ta hükümet kurma süreci ve anayasal sorunlar kapsamında kayda değer değerlendirmeler ve önerilerde bulundu. 2003'te Irak'ın işgalinden sonra çıkan Geçici Anayasa'da, Irak'ta federal sistemin kurulmasının öngörüldüğünü ve 2005 tarihli Irak Cumhuriyeti Anayasası'nın ise federal bölgeler/vilayetler açısından daha ayrıntılı yapılandırılmaları içerdiğini hatırlattı. Çankaya Üniversitesi öğretim üyesi Prof.Dr.Mahir NAKİP, “*2003'ten Günümüze Irak Türkmenleri*

ve Gelecekleri (Iraqi Turkmen From 2003 to the Present and Their Future Prospects)” başlıklı sunumunda, Türkiye’nin Irak politikasının evrelerini (2003-2008, 2008-2011 ABD askerlerinin çekilmesi, 2011-2014, 2014 sonrası) ve Irak’ta Türkmenlerin yaşadığı bölgelerin tarihsel ve güncel durumunu ele aldı. Bu bakımdan, 2003-2006 yıllarının bir “dışlanma ve mağduriyet”, 2006-2010 sürecinin ise bir “bilinçlenme” süreci olduğunu belirttikten sonra, 2010-2014 arasında Türkmenlerin üçüncü millet kabul edilmesiyle bir anlamda kendilerini “ispatlama dönemi”nde bulunduklarına işaret etti. 2014 sonrasında, Irak’taki Türkmenler için bir “sarsılma süreci”nin yaşandığının, bir başka deyişle ITC’nin 30 Nisan seçimlerinde Musul ve Kerkük’teki başarısızlığı, Telafer’in kaybı, Türkmenlerin hükümette yer alamaması ve 400 bin Türkmen sığınmacının sorunları ve coğrafi dağılımlarının bu sürecin belirmesinde etken olduğunun altı çizildi. Suriye Türkmen Milli Hareket

Partisi Genel Başkanı ve SGH Sağlık Bakanı Muhammed Vecihi CUMA, “Suriye Muhalefeti İçinde Türkmenlerin Durumu ve Geleceği (*The Present and Future Situation of the Turkmen in Syrian Opposition*)” konulu konferansında, Suriye’de yaşanan insanlık dramına değinerek, iktidar-muhalefet politikalarına ve Suriye’yi işgal etmiş durumda olan Rusya’nın tavrına ilişkin etkin saptamalarda bulundu. Bir yandan Rusya ve ABD gibi devletlerin yaklaşımlarına, diğer taraftan da Suriye’deki terör faaliyetlerine dair çok yönlü değerlendirmelerde bulunan Muhammed Vecihi Cuma, Suriye’de yaşanan büyük facia karşısında duyarsız kalınmaması gerektiğini belirtti. Suriye Türkmen Milli Hareket Partisi Başkanı Yardımcısı Tarık Sulo CEVİZCİ, “Suriye Türkmenleri Üzerine Oynanan Oyunlar (*Games Played on Turkmen in Syria*)” konulu bildirisinde, Suriye’ye müdahil olan güçler (uluslararası, bölgesel, yerel) ve düzeyleri hakkında, ayrıca Suriye’de gelecekteki muhtemel gelişmeler üzerine kapsamlı analizlerini paylaştı.

2014 sonrasında, Irak’taki Türkmenler için bir “sarsılma süreci”nin yaşandığının, bir başka deyişle ITC’nin 30 Nisan seçimlerinde Musul ve Kerkük’teki başarısızlığı, Telafer’in kaybı, Türkmenlerin hükümette yer alamaması ve 400 bin Türkmen sığınmacının sorunları ve coğrafi dağılımlarının bu sürecin belirmesinde etken olduğunun altı çizildi.

Kültürel meselelerin ele alındığı öğleden sonraki oturum, Türk Tarih Kurumu Bilim Kurulu üyesi Prof.Dr.İlhan Erdem’in başkanlığında toplandı. A.Ü. OTAM Müdürü, A.Ü.DTCF Genel Türk Tarihi ABD Başkanı Prof.Dr.Üçler BULDUK, “*Tarihi ve Sosyo-Kültürel Boyutlarıyla Türkmen Kavramı ve Kimliği (From Historical and Socio-Cultural Perspectives ‘Turkmen’ Concept and Identity)*” başlıklı bildirisinde, tarihin eski devirlerinden itibaren Türklerin kültürel coğrafyalarının derinliğine dikkat çekerek, çok yönlü sebep ve sonuç ilişkileriyle “Türkmen” tanımlamasının sınırlarını tartıştı. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi öğretim üyesi Prof.Dr.Suphi SAATÇI, “*Irak Türkmenlerinin Maddi Kültürleri ve Bu Değerlerin Bugünkü Durumu (Material Culture of Iraqi Turkmen and Its Present Situation)*” konulu konferansında, maddi kültür örneklerinden hareketle, Erbil’in tarihi kalesinden ve özellikle de Kerkük kalesinden bahsederken, Türkmenlerin yaşadıkları topraklarda kendilerine özgü bir mimari tasarım olarak geliştirdikleri yöntemlerden bahsetti. Tayfur tipindeki evin bölümlerini tanıttı. Ayrıca, çanak-çömlek işçiliğinde Türkmen yurdu Tuzhurmatu’nun, bütün Irak’ta ün salmış bir merkez olduğuna ve halk el sanatının bu üstün örneklerinin topraktan imal edilen ürünler halinde hazırlandığına dikkat çekti. Matbaanın gelişi ile Kerkük’te Türkçe gazete-dergi ve kitap yayınlarının başladığını belirtti. Kerkük’te çıkan süreli yayınların

tümünün Türkçe olduğunu hatırlatarak, “Kevkeb-i Maarif Mecmuası, Nemce, Kerkük, İleri, Afak ve Beşir” gazetelerinden örnekler verdi. Bağdat Üniversitesi öğretim üyesi, şair ve yazar Prof.Dr.Mehmet Ömer KAZANCI, “*Irak Türkmen Edebiyatında Siyaset (Politics in Iraqi Turkmen Literature)*” konulu sunumunda, edebiyat tarihindeki ve günümüz edebiyat eserlerindeki yansımalarıyla, somut örnekler üzerinden, siyasetin hangi yönleriyle edebiyata aktarıldığını ayrıntılı ve içerikli bir şekilde açıkladı. Suriye Türkmen Sanat ve Kültür Topluluğu Başkanı Hasan Kasım ERDOĞAN, “*Suriye Türkmenleri Halk Kültürü ve İnançları (Folk Culture and Beliefs of Syrian Turkmen)*” konulu konferansında, halk kültürünün sözlü ve yazılı değerlerini ele alarak, Anadolu’daki Türk kültürü ile benzerliklerini ortaya koydu. Kültürel sürekliliğin önemini vurguladı. Gaziantep Üniversitesi öğretim üyesi Prof.Dr.Muhammet Emin ABOV, “*Suriye Türkmenleri Karşılaştırmalı Atasözleri ve Deyimleri (Comparative Proverbs and Idioms of Syrian Turkmen)*” başlıklı bildirisinde, yapmış olduğu çalışmaların neticesinde tespit ettiği Türkçe ve Arapça atasözleri ve deyimleri, anlam ve içerikleriyle karşılaştırarak benzerliklerini ve etkileşimlerini vurguladı.

Irak ve Suriye’de yaşananları, hem bilimsel analizlerle yorumlayan hem de Suriye ve Irak’ta yaşanan siyasi dönüşümleri bizzat gözlemleme imkanı bulan katılımcıların gözünden olaylara bakabilmeye fırsat veren sempozyum sunumları büyük beğeni topladı.

IRAK VE SURİYE TÜRKMENLERİNİN SAVAŞTA VE BARIŞTA SİYASİ VE KÜLTÜREL MESELELERİ SEMPOZYUMU

(11 MAYIS 2016 Çarşamba, saat: 09.30-15.50)

(Türk Tarih Kurumu, A.Ü.KAMMER, A.Ü.OTAM, ORSAM işbirliğinde)

Socio-Cultural Issues in Peace and War of the Turkmen in Iraq and Syria

AÇILIŞ KONUŞMALARI/Opening Speeches

- 1.Prof.Dr.Neşe Özden, A.Ü.Karşılaştırmalı Medeniyet ve Barış Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi (KAMMER) Müdürü
- 2.Prof.Dr.Üçler Bulduk, A.Ü.Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi (OTAM) Müdürü
- 3.Doç.Dr.Şaban Kardaş, Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM) Başkanı
- 4.Abdurrahman Mustafa, Suriye Türkmen Meclisi Başkanı
- 5.Prof.Dr.Abdülkadir Gürer, A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dekanı
- 6.Prof.Dr.Refik Turan, Türk Tarih Kurumu Başkanı
- 7.Prof.Dr.Erkan İbiş, Ankara Üniversitesi Rektörü

SABAH: BİRİNCİ OTURUM– SİYASİ MESELELER

OTURUM BAŞKANI: Prof.Dr.İbrahim Ethem Atnur (TTK Bilim Kurulu Üyesi)

Habib HÜRMÜZLÜ (ORSAM Danışmanı), “Irak Yasalarında Türkmenler ve Yaşadıkları Sorunlar (Turkmen in Iraqi Constitution and Their Problems)”

Prof.Dr.Mahir NAKİP (Çankaya Üniversitesi), “2003’ten Günümüze Irak Türkmenleri ve Gelecekleri (Iraqi Turkmen From 2003 to the Present and Their Future Prospects)”

Muhammed Vecihi CUMA (Suriye Türkmen Milli Hareket Partisi Genel Başkanı ve SGH Sağlık Bakanı), “Suriye Muhalefeti İçinde Türkmenlerin Durumu ve Geleceği (The Present and Future Situation of the Turkmen in Syrian Opposition)”

Tarık Sulo CEVİZCİ (Suriye Türkmen Milli Hareket Partisi Başkanı Yardımcısı), “Suriye Türkmenleri Üzerine Oynanan Oyunlar (Games Played on Turkmen in Syria)”

ÖĞLEDEN SONRA: İKİNCİ OTURUM– KÜLTÜREL MESELELER

OTURUM BAŞKANI: Prof.Dr.İlhan Erdem (TTK Bilim Kurulu Üyesi)

Prof.Dr.Üçler BULDUK (A.Ü. OTAM Müdürü, A.Ü.DTCF Genel Türk Tarihi ABD Başkanı), “Tarihi ve Sosyo-Kültürel Boyutlarıyla Türkmen Kavramı ve Kimliği (From Historical and Socio-Cultural Perspectives ‘Turkmen’ Concept and Identity)”

Prof.Dr.Suphi SAATÇİ (Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi), “Irak Türkmenlerinin Maddi Kültürleri ve Bu Değerlerin Bugünkü Durumu (Material Culture of Iraqi Turkmen and Its Present Situation)”

Prof.Dr.Mehmet Ömer KAZANCI (Bağdat Üniversitesi), “Irak Türkmen Edebiyatında Siyaset (Politics in Iraqi Turkmen Literature)”

Hasan Kasım ERDOĞAN (Suriye Türkmen Sanat ve Kültür Topluluğu Başkanı), “Suriye Türkmenleri Halk Kültürü ve İnançları”

Prof.Dr.Muhammet Emin ABOV (Gaziantep Üniversitesi), “Suriye Türkmenleri Karşılaştırmalı Atasözleri ve Deyimleri (Folk Culture and Beliefs of Syrian Turkmen)”

KAPANIŞ DEĞERLENDİRME/Closing Remarks)

Prof.Dr.Refik Turan (TTK Başkanı)

Prof.Dr.Neşe Özden

ORSAM, Ortadoğu konusunda faaliyet gösteren tarafsız bir düşünce kuruluşudur. ORSAM Ortadoğu ile ilgili bilgi kaynaklarını çeşitlendirmeyi ve bölge uzmanlarının düşüncelerini Türk akademik ve siyasi çevrelerine doğrudan yansıtabilmeyi hedeflemektedir. Bu amaçlar doğrultusunda ORSAM, Ortadoğu ülkelerindeki devlet adamlarının, bürokratların, akademisyenlerin, stratejistlerin, gazetecilerin, işadamlarının ve sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin Türkiye’de konuk edilmesini kolaylaştırarak, yerel perspektiflerin güçlü yayın yelpazesıyla gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktadır. ORSAM yayın yelpazesi içinde kitap, rapor, bülten, politika notu, konferans tutanağı ve ORSAM dergileri *Ortadoğu Analiz* ve *Ortadoğu Etütleri* bulunmaktadır.

©Bu metnin içeriğinin telif hakları ORSAM’a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar ve yararlanma dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu raporda yer alan değerlendirmeler yazarına aittir. ORSAM’ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

ORSAM

Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM)

Süleyman Nazif Sokak No: 12-B Çankaya / Ankara

Tel: 0 (312) 430 26 09 Fax: 0 (312) 430 39 48

www.orsam.org.tr